

קבצי הערות התמימים ואנ"ש ללקו"ש חלק כ"א שיחה לפרשת ויקהל פקודי

קובץ הערות וביאורים אהלי תורה גליון קעה - עיין בהערות וביאורים ספר היוכל

קובץ הנ"ל גליון קעו

ב. בלקו"ש חלק כ"א פ' ויק"פ ש.ז. ע' 253 (בסעי' ד') כתב וז"ל: וי"ל אז די קדושת החלקים בלייבט אפילו בנסוע ונפרק המשכן, אדער משחרב (הכלל) הביהמ"ק מן התורה, וי"ל אז ער בלייבט נאר מדרבנן, עכ"ל. ובהערה 29 כתב וז"ל: בתוד"ה מאי זבחים (שם סעי"ב): "זהו תימא לומר דהא ירושלים לא נתקדשה אלא בשכיל הבית ואיך יתכן שקדושת הבית תתבטל וקדושת ירושלים קיימת". אבל צע"ג אם כו"ע ס"ל כן, כי י"ל שלאחרי שכבר נתקדשה ירושלים - נעשית קדושה בפ"ע. מעין דוגמא לדבר: כהן שנתחלל אביו לא נתחלל הבן. עכלה"ק.

ונראה להביא ראיה דכאמת לאו כו"ע סכ"ל כן, דהנה איתא במנחות צה, א, "בשעת סילוק מסעות קדשים נפסלין ביוצא וזבין ומצורעין משתלחין חוץ למחיצתן" ופירש"י שם נפסלין ביוצא שאין להם קלעים ואעפ"כ זבין ומצורעין משתלחין חוץ למחיצתן. מצורע חוץ למחנה ישראל וזבין חוץ למחנה לוי, עיי"ש. הרי מכואר כאן בהדיא דיכול להיות קדושת מחנה לוי וישראל אעפ"י דליכא קדושת מחנה שכינה, וראה ברמב"ם הל' ביהב"ח פ"ז ה"א דמפתח ירושלים עד הר הבית הוא כנגד מחנה ישראל, ומפתח הר הבית עד פתח העזרה שהוא שער נקנור כמחנה לוי וכו', הרי מוכח מזה ג"כ בונגע לירושלים דאפשר דאף דקדושת הבית נתבטל, מ"מ קדושת ירושלים קיימת. (וראה בהערה 28).

ויעו"ש בגמ' שהקשו מהך דהוגללו הפרוכת הותרו הזבין ומצורעין ליכנס לשם, ומתרץ: "אמר רב אשי לא קשיא הא ר' אליעזר הא רבנן, דתניא רבי אליעזר אומר יכול דחקו זבין ומצורעין ונכנסו לעזרה בפסח הבא בטומאה יכול יהו חייבין

ת"ל וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש, כשעה שטמאי מתים משתלחין זבין ומצורעין משתלחין אין טמאי מתים משתלחין אין זבין ומצורעין משתלחין", ופירש"י שם דר' אליעזר דמיקל לענין פסח, מיקל ג"כ הכא לענין הוגלל הפרוכת, אבל לרבנן גם כשליכא מחנה שכינה זבין ומצורעין משתלחין, עיי"ש, וכן פי' רבינו גרשום שם, ולפי"ז מוכן דכיון דההלכה היא כרבנן, א"כ כן הוא גם בנוגע לירושלים, דאפשר שקדושת הבית תתבטל ומ"מ קדושת ירושלים קיימת, וכהמבואר לעיל בהערה, דנעשית קדושה בפ"ע.

אבל כשיטת התוס' דלא סב"ל כן, אפ"ל שהם מפרשים הגמ' הא רבנן והא ר"א להיפך מפירש"י, וכמו שפירש הצ"ח בפסחים סז, ב, בד"ה דתניא, דר"א דמוקי לה לההיקש לענין פסח, א"כ לגבי הוגללו הפרוכת סב"ל דזבין ומצורעין משתלחין, אבל לרבנן מוקמינן ההיקש דבשעה שאין טמאי מתים משתלחין, אין זבין ומצורעין משתלחין להוגללו הפרוכת, וסב"ל דאם ליכא קדושת מחנה שכינה בטל במילא גם מחנה לוי' ומחנה ישראל, ולכן סב"ל להתוס' לגבי ירושלים דכשנתבטל קדושת הבית בטל גם קדושת ירושלים, ולפי"ז אפשר לומר דעצם שאלה הנ"ל תלוי איך מפרשינן הגמ' מנחות. (ואפ"ל ג"כ דרש"י בזבחים שעליו הקשו התוס' קושייתם, לשיטתי קאי). ועי' בספק מקדש מלך ע' פ"ג.

(ב) ובשיחת ש"פ ויקרא הוסיף כ"ק אדמו"ר שליט"א בזה עוד ענין, דמבואר במכילתא בתחילתה עד שלא נבחרה ירושלים וכו' עד שלא נבחר בית עולמים היתה ירושלים ראוי' לשכינה, משנבחר בית עולמים יצא ירושלים כו', מבואר בזה דקדושת ירושלים קדמה לקדושת הבית, ולפי"ז מוכן ג"כ דקדושת ירושלים אינה תלוי' בקדושת הבית.

וכדאי להביא בזה ג"כ מ"ש בס' זכחי צדק זבחים שם, שמכאן פלוגתת רש"י ותוס' הנ"ל, דהתוס' סב"ל דירושלים היא קדושת מקדש, דכמו דבמקדש מצינו מדרגות בקדושה זו למעלה מזו, ה"נ קדושת ירושלים היא הקדושה הראשונה של ביהמ"ק ממש, ולכן סב"ל דאם בטל קדושת המקדש בטל ג"כ קדושת ירושלים, כיון דכל עצמה של קדושת ירושלים הוא משום ביהמ"ק, אבל רש"י סב"ל דקדושת ירושלים היא רק קדושה נעלית של קדושת הארץ, והא דנאכלין בה קדשים קלים כו' לאו משום דבעינן קדושת המקדש, אלא דבעינן קדושה הנעלית של ארץ ישראל, ולכן סב"ל לרש"י דאעפ"י דבטלה קדושת ביהמ"ק, כיון דקדושת הארץ קיימת שפיר נשארה ירושלים בקדושתה, עיי"ש.

(ג) ועי' מגילה י, א, בתוד"ה ומאי טעמא, דשיטת ר' חיים דאפי' למ"ד דלא קדשה לע"ל, מ"מ לענין במות לכו"ע אין להם היתר אח"כ, (כסתם משנה בזבחים קיב, ב), ובאחרונים הוכיחו

דזהו ג"כ שיטת הראב"ד, דהרי בהל' ביהב"ח פ"ו הי"ד השיג על הרמב"ם, וסב"ל דקדושת ירושלים והמקדש לא קדשה לע"ל, ומ"מ לא השיג על הרמב"ם שם פ"א הל' ג' לענין איסור במות, ומשמע דסב"ל דאסור, וכשיטת ר"ח הנ"ל דאיסור במות אינו תלוי אם קדשה לע"ל או לא.

ובס' תורת הקודש (ח"א סי' ב' וח"ב סי' ה') ביאר הטעם דאיסור במות נובע מענין הבחירה, מצד המקום אשר יבחר, וכ"ש ברמב"ם הל' יסודי התורה פ"ט ה"ג: "וירושלים נבחרת לכך" וא"כ אפ"ל אם לא קדשה לע"ל אין זה מגרע הענין דבחירה בהמקום, ולכן אין אחרי' היתר במות, יעו"ש בארוכה, וראה ג"כ בהערות וביאורים פ' תצא תשמ"ב סי' א'.

ולפי"ז לכאורה אפשר לומר דהמכילתא לא אירי בענין הקדושה, אלא בענין הבחירה, וכהלשון עד שלא נבחרה כו', אבל בנוגע להקידוש בפועל אפ"ל דגם להמכילתא לא נתקדשה מקודם, (וראה בלקו"ש ח"ח פ' מסעי ב' אודות קדושה ובחירה)

אבל שיטת רש"י ועוד ראשונים (ראה רש"י זבחים קז, ב, בד"ה וקדשה לע"ל, ועי' ג"כ ברבנו חננאל מגילה שם ועוד) דלמ"ד דלא קדשה לע"ל ליכא אח"כ איסור במות, ואפ"ל דסב"ל דהבחירה והקדושה הו"ע אחד, ואולי אפ"ל דלכו"ע מעיקרא עצם הבחירה נעשה ע"י הקידוש, דאם לא נתקדש בפועל אי"ז מקום אשר יבחר ה', ולא שייך שיחול איסור על מקום אחר, ומ"מ ישנם דסב"ל דאחר שנבחרה ע"י הקידוש, הנה אפ"ל אם הקדושה נתבטל, מ"מ ענין הבחירה לא נתבטל, מה שנבחר מעיקרא ע"י הקידוש, ולכן יש איסור במות מצד הבחירה, אבל לכתחילה כודאי הבחירה הוא ע"י הקידוש, וראה בלקו"ש פ' ראה אשתקד הערה 49.

ד) וכמה שנתבאר בהשיחה דאפ"ל דירושלים נתקדשה מקודם, ובמילא נמצא דאין קדושת ירושלים תלוי' בקדושת הבית, כדאי להביא בזה מ"ש בס' מקדש דוד סי' א' אות ב' שהביא ירושלמי דסנהדרין (פ"א ה"ג) דבכניסתו לא"י היו מקדשין את ירושלים בשתי תודות הבאות מנוב וגבעון יעו"ש, ואי נימא דאפשר לקדש את העזרה קודם שנתקדשה ירושלים, הרי ה"ל אפשר להקריב התודות בעזרה, ולא ה"ל צריך להביא מנות וגבעון, ומוכח דקידוש ירושלים ה"ל קודם אף שלא ה"ל עדיין קידוש העזרה, והקשה מזה על תוס' הנ"ל בזבחים דסב"ל דא"א לקדושת ירושלים בל"י קדושת העזרה, וזה היפוך דעת הירושלמי שסובר דשפיר אפשר, דקדושת ירושלים אינה תלוי' כלל בקדושת העזרה, דהא בשעה שנתקדשה ירושלים לא היתה עדיין קדושת העזרה, (ומסיק דלדעת התוס' עכצ"ל דקידשום שניהם כאחד עי"ש בארוכה), וזהו ע"ד שנתבאר בהשיחה.

ועי' ג"כ מ"ש הגר"מ זעמבא הי"ד באוצר הספרי (פרק

קדושת עבר (הירדן) שדן בענין עשר קדושות הנשנות במתני' דכלים (פ"א מ"ו) אם כל אחת קדושה מיוחדת בפני עצמה, ואפשר להיות כאו"א לבדה, או דכל אחת תוספת קדושה להשני', דכשיש על המקום קדושה קלה מהג' מחנות אזי אפשר לחול תוספת קדושה חמורה, אבל א"א לחול קדושה החמורה בלי קדושה הקלה, וכזה מצינו בהא דמנחות עח, א, בכהן שנתחנך לכהן גדול ולכהן הדיוט דאמר בש"ס דמביא שלשה מנחות לחינוך כהן הדיוט ולחינוך כהן גדול, ולחביתין, ובירושלמי שקלים (פז, א), רבי מנא בעי מימר שאינו מביא רק שתיים, יעו"ש דפליגי אם אפשר להיות קדושת כהן גדול כ"ז שאין עליו קדושת כהן הדיוט, עיי"ש בארוכה.

וזהו ג"כ כמשנ"ת בהשיחה בארוכה בקדושת כהן לוי וישראל וכו', דאי נימא דאי אפשר שיחול קדושה החמורה בלי שיכול מקודם קדושה הקלה, מוכן שפיר הטעם דירושלים נתקדשה מקודם, כיון דכלי זה לא הי' אפשר לקדש העזרה, וראה בהשיחה בהערה 31.

ה) בהמבואר בהליקוט דבענין הכלים אפ"ל בכמה אופנים אם הי' עליהם רק קדושה כללית או פרטית וכו' יש להעיר מהך דספרי פ' נשא (פ' מ"ד): וימשח אותו ויקדש אותו ואת כל כליו שומע אני ראשון ראשון שנמשח הי' קדוש, ת"ל וימשחם ויקדש אותם, מגיד שלא קידש אחד מהם עד שנמשחו כולם... רבי אומר וימשחם ויקדשם ואתו למה נאמר והלא כבר נאמר וימשח אותו ויקדש אותו כו' מגיד שבמשיחתן של אלו הוקדשו כל הכלים לעתיד לבוא. ע"כ, ובספרי דבי רב כתב דרבי חולק את"ק וסב"ל דבאמת כל כלי בפ"ע מיד כשנמשח נתקדש, ולכן אייתר לי' וימשחם וכו', יעו"ש, ואולי אפשר לבאר פלוגתתם עפ"י המבואר בהשיחה, דהת"ק סב"ל שיש עליהם קדושה כללית של המשכן בגדר כלל, ולכן לא נתקדשו עד שנמשחו כולם, דדוקא ע"י כולם ביחד נעשה המשכן, משא"כ רבי סב"ל דכל כלי וכלי יש לו קדושה פרטית בפני עצמו, ולכן סב"ל דמיד שנמשח נתקדש. אלא דבהשיחה מבואר אזהרות הכנסתם להביהמ"ק ולא אודות משיחה.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ג. בליקוט ויק"פ ש.ז. מוכאים ג' צדדים ביחסו של הפרט להכלל, א) יעדער פון די פרטים כו' די מציאות הפרטים איז נאר א הכשר צו דער כלל. [מעין דוגמא לזה: דער גדר פון חצי שיעור, לדעת ר"ל אז מותר מן התורה כו'] ובהערה 24: יש לומר דוגמא במצווה (לא רק באיסור כפנים): חוט א' מארבע חוטי הציצית... ענינו הוא רק שע"י צירוף ד' חוטין נעשה למציאות אחת, ע"כ.

וצע"ק מה חסרון יש בלהביא מאותה דוגמא ממש המוכחא
בפנים על איסור - להביאה על מצווה, והיינו: חצי שיעור של
מצווה, כמו חצי כזית מצה, מרור, טפח של לולב וכו' וכו',
וכפרט שהרי במצווה לא מצינו מחלוקת ר"ל וריו"ח, וכפשטות,
לכו"ע הרי אין כל חשיבות בחצי שיעור של מצווה, ואין ענינה
אלא הרכבת השיעור השלם? ומה גם שהרי היא אותה דוגמא
המוכחא בפנים - על איסור.

* * *

שם ממשיך: "ב) אויך די פרטים זיינען א מציאות...
הצטרפות יחד, שאפן זיי אויך א נייעם ענין, וואס פריער...
איז דאס ניט געווען. [ע"ד ווי דער ענין פון עשרה לדבר מצווה
וכו'] ע"כ.

ושוב, גם כאן צריך עיון במקצת ע"ד הנ"ל: הרי גם כאן
הי' לו להמשיך ולהביא אותה דוגמא ממש שהביא באופן הא'
(לעיל) אלא במקום דעת ר"ל, להביא דעת ריו"ח, שהרי בפשטות
בזה פליגי, ולדעת ריו"ח חשובה כל חצי שיעור גם כמציאות
בפ"ע? ומדוע הי' צריך גם כאן לשינוי?*

* * *

שם בסעי' ו', ובהערות 38-43 מתפלפל בנפק"מ לדינא
בין ג' הצדדים וכותב: "און לויטן דריטן אופן הנ"ל,
וויבאלד כו' לשמה פון ביידע ענינים: דער ל"שמה" לשם (מצות)
קדושת המשכן, און דער ל"שמה" פרטי, לשם דער כלי פרטית.
ועי"ש.

והנה בנוגע לצד הג' הביא בהערה 35: אבל גם באופן זה
י"ל שיש להם חשיבות (קדושה) בפ"ע, ולאח"ז - נתוספה קדושה".
ולא הבנתי הערה זו מה ראה להוסיף בזה, ואם רק להעיר
ד"י"ל" הרי בעצם גם באופן הא' י"ל דישנה חשיבות מסוימת
להפרט כפרט, אלא שכאשר נכלל בהכלל אין נכרת מציאותו בפ"ע,

*) ראה ב"ב קי"א, ב, "לית דין צבי למילף" וברשב"ם שם:
לית דין רוצה למילף, אלא להקשות דברים שאינם צריכים,
כלומר דדבר קל הוא לתרץ, עכ"ל,

בענין הא' אפ"ל דבנוגע לח"ש במצוה לא מצינו בהדיא
כש"ס דח"ש אינה מצוה כלל, (וכידוע דשקו"ט בזה באחרונים,
ראה באנציקלופדי' תלמודי כרך ט"ז ע' תר"ס) משא"כ הא דר"ל
מפורש כש"ס, ובענין הב' אפ"ל בפשטות דרוצה להביא דוגמא
מענין דקדושה גופא.
המערכת

ודו"ק, ואולי י"ל בעפ"ז יש להסביר מח' הרמב"ן והרמב"ם, דהרמב"ן סובר גם כאופן הג' אלא דוקא הוא סובר (כהמובא בהערה הנ"ל) "י"ל חשיבות בפ"ע" (לפנ"כ), והרמב"ם משא"כ חולק כפרט זה, אך אינו נראה כן מהערה 40, דשם נראה שהרמב"ן סובר כאופן הב', וחולק לגמרי על הרמב"ם, ועי"ש.

ועוד צ"ע עפ"י הערה זו (35) - א"כ, מדוע א"א לומר כן גם לגבי חצר המשכן, ואהל מועד, המובא בסו"ס ד', ומדוע שם מביא אד"ש "איז ניטא קיין חלות קדושה אויפן חצר וכו"י"?

וכן לגבי פירוק המשכן שמחדש אז די קדושת החלקים בלייבט אפ"ל בנסוע ונפרק המשכן" - דאפ"ל שקדושה הפרטית שקיימת גם "קודם ה"כלל", ואינה תלוי' ב"כלל" היא נמצאת, (וא"צ לחדוש גדול.) ועי"ש ובהערות.

א' התמימים
- תות"ל 885 -

קובץ הערות התמימים ואנ"ש מאריסטאון גליון שח (תשמ"ג)

א. בלקו"ש חכ"א שיחה לויק"פ ס"ד (ע' 253) וז"ל:

"וי"ל אז די קדושת החלקים בלייבט אפילו בנסוע ונפרק המשכן, אדער משחרב (הכלל) הביהמ"ק מן התורה". עכ"ל (חוץ מההדגשות).

ולפי"ז אין צריך לפרש כפי' המהרש"א בדברי הגמ' בקידושין (עא, א) "אמר ר' יוחנן היכלא בידינו היא", וברש"י: "שבועה בהיכלו של מקום", ומפרש המהרש"א: "וצ"ל דאפילו לאחר החורבן יש בו קדושה דס"ל כמ"ד בפ"ק דמגילה דקדושה ראשונה קדשה גם לעתיד". ע"כ.

ולפי המבואר בהשיחה הנ"ל אפ"ל דס"ל דקדושה ראשונה קדשה רק לשעתה, אך לאחר שחל קדושת המקדש נשאר הקדושה הפרטית דהיכל, אף שהקדושה הכללית דהמקדש קדשה רק לשעתה, ובמילא נתבטל בחורבן ביהמ"ק. אבל להעיר דר"י ס"ל (ביבמות פ"ב) דקדושה לע"ל, וא"כ הרי פי' המהרש"א הוא בפשטות, כיון שר"י לשיטתו (אמנם ראה שם בתוד"ה ירושה לפי תי' א' דר"י לא ס"ל קדושה לעת"ל ומוכרח לפרש כמו שהבאתי מלקו"ש הנ"ל).

שמואל לאופר

קובץ הנ"ל גליון תעז (תשמ"ו)

א. בלקו"ש חכ"א שיחה ויק"פ עמ' 254 סעיף ה' וז"ל:
מעין כל זה יש לומר בנוגע לכלי המשכן:

(א) בתחילה האבן זיי ניט קיין חשיבות (קדושה).
אבער נאכן גמר עשית הכלים, אדער נאך דעם אויפשטעלן
דעם משכן, און אריינברענגען אין אים די כלים צום ערשטן
מאל - ווערט דעמאלט געשאפן א משכן - "נקרא מקדש". זיי
באקומען אבער ניט קיין גדר וחשיבות פרטית, נאר ע"ד ווי
חלקים פון גוף הבנין, קרשי המשכן ויריעות, דאס זיינען
נאר חלקים וואס שטעלן צוזאמן א משכן. ועד"ז בנוגע
להכלים.

בסגנון אחר: דער גדר משכן איז אז עס זיינען דא
יריעות קרשים אדנים ושלחן מנורה ומזבחות. די כלים
האבן אבער ניט קיין חשיבות פאר זיך, פונקט ווי די
יריעות וקרשים ואדנים זיינען ניט מער ווי א טייל פון
דעם כללות הבנין. און דער ציווי ולא יבואו לראות
כבלע גו' (וכיו"ב) - איז א ציווי חדש לגמרי, ניט א
תולדה פון דעם ציווי אויף קדושת קדה"ק - וויבאלד
מ'נעמט עם פאנאנדער.

(ב) די כלים האבן א חשיבות מצ"ע אויך איידער
מ'האט דעם גאנצן משכן. די מנורה - בפ"ע, ועד"ז דער
שולחן און די מזבחות; נאר דורכן אריינשטעלן זיי אין
משכן, און דעמאלט ווערט דער משכן בשלימות.

(ג) מצד עצמם, בעת עשיתם, האבן זיי ניט קיין
חשיבות מצד עצמם, אבער לאחרי הקמת המשכן והכנסת
הכלים בתוכו, איז חל אויף יעדער כלי באזונדער א
חשיבות בפ"ע - עס לייגט זיך א באזונדער קדושה אויף
יעדער כלי לעצמו - ס'איז דא קדושת מנורה, שולחן וכו'
(נוסף צו דער קדושה כללית אלס א טייל פון קדושת המשכן
בכלל), עכ"ל.

ועפ"ז יש לבאר מש"כ בתוספתא סוטה (פ"ג ה"א)
משנבנה בית ראשון נגנז אהל מועד ונגנז עמו קרשיו
ואדניו, ואעפ"כ לא היו משתמשין אלא בשלחן שעשה משה
ומנורה שעשה משה, ולא היתה צריכה שמן המשחה, שקדושה
ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא, ע"כ.

ולכאורה מדוע יש סברא שצריך קידוש מחדש אבל
עפ"י הלקו"ש הנ"ל אפ"ל דלפי הצד הראשון דאין בכלים
חשיבות בפ"ע אלא רק בתור חלקים מהמשכן וא"כ כאשר

נגנז המשכן אפ"ל שבטלה קדושת הכלים שהרי אין להם בפ"ע
אם חשיבות וזה הי' סברת הס"ד בתוספתא אבל לפי ב'
הצדדים האחרונים שיש לכלים חשיבות מצ"ע א"כ מובן שאף
שנגנז המשכן נשאר קדושתם (ראה בסעיף ד' שקדושת החלקים
ל"ל שנשארת ע"ש ובהערות) וזה סברת מסקנת התוספתא שאין
צריכים קידוש מחדש (וראה בהערה 30 שמדיין לתוספתא
הנ"ל ואולי הכונה למה שכתבתי).

מאיר חן